

ANA BUTKOVIĆ*, ZDRAVKO VALENTA**, MIRELA ŠENTIJA KNEŽEVIĆ***

Povezanost iskustva s policijom s određenim aspektima građanske percepcije policije

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati percepciju policije kod učenika šestih razreda i njihovih roditelja u Gradu Zagrebu te ispitati ulogu osobnog i posrednog neugodnog iskustva s policijom na tu percepciju. Podaci su prikupljeni za 959 (51 % djevojčica) učenika šestih razreda 15 osnovnih škola Grada Zagreba, te njihovih 397 (77 % majki) roditelja. Prosječna dob učenika bila je 11.87 godina ($SD = 0.54$), a roditelja 43.08 ($SD = 5.42$). Učenici su odgovarali na pitanja koliko su zadovoljni radom policije i zaštitom koju im policija pruža te bi li se obratili policajcu za pomoć. Većina učenika (73 %) zadovoljna je ili jako zadovoljna radom policije i većina bi se učenika (67 %) svakako obratila policajcu za pomoć. Roditelji su pitani imaju li općenito povjerenja u policiju, jesu li zadovoljni radom policije i zaštitom koju im policija pruža, bi li se obratili policiji za pomoć, te misle li da je za dobar odnos policije i zajednice važan redoviti kontakt s policijskim službenicima. Na sva navedena pitanja preko 70 % uzorka odgovorilo je da se uglavnom ili u potpunosti slažu s tvrdnjama. I kod učenika (88 %) i kod roditelja (81 %) većina uzorka nije imala neugodno iskustvo s policijom. Međutim, rezultati ukazuju na to da postoji veza između neugodnog iskustva s policijom, kako osobnog tako i posrednog, i negativne percepcije policije. Kod učenika koji imaju osobno ili posredno neugodno iskustvo postojala je veća vjerojatnost da budu manje zadovoljni i spremni obratiti se policiji za pomoć, a kod roditelja da budu manje zadovoljni te imaju manje povjerenja u policiju.

Ključne riječi: iskustvo s policijom, povjerenje, suradnja s policijom, zadovoljstvo policijom, mladi, odrasli.

---

* doc. dr. sc. Ana Butković, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska.

** Zdravko Valenta, Policijska uprava zagrebačka, MUP RH, Hrvatska.

*** prof. log. Mirela Šentija Knežević, univ. spec. admin. urb., Gradski ured za zdravstvo, Zagreb, Hrvatska.

UVOD

Znači li svako policijsko postupanje prema građanima, ujedno za građanina neugodno iskustvo s policijom? Odgovor možda nije samo jedan, a niti jednostavan. Proceduralna pravda definira se kao pravednost procesa koje koriste oni u poziciji moći kad donose svoje odluke. Teorije proceduralne pravde polaze od pretpostavke da je pri procjeni pravednosti neke socijalne interakcije važno uzeti u obzir i karakteristike procedure. To dovodi do toga da se ljudi više oslanjaju na proceduralnu pravdu, a ne na sam ishod kad procjenjuju legitimnost osoba u pozicijama moći (Tyler, 1988). Činjenica je da građani još uvijek u velikoj mjeri nazočnost policije, policajca – na nekome mjestu – u prvoj reakciji povezuju s pojedinim potencijalnim problemom. To nužno ne mora značiti neugodno iskustvo s policijom, ali policijsko postupanje prema građaninu, pojedincu ili njemu bliskoj osobi, građani mogu doživjeti kao neugodno iskustvo. Nedavni pregled istraživanja o utjecaju percepcije pravednog postupanja policije na poštovanje zakonodavstva građana pokazao je da istraživanja konzistentno pokazuju da je proceduralno pravedan tretman blisko povezan s percepcijom policijske legitimnosti koja je pak povezana s poštovanjem zakonodavstva (Nagin i Telep, 2017). Drugim riječima, kad ljudi imaju dojam da policija pravedno postupa, spremniji su surađivati s policijom i poštovati zakone.

Ovaj nalaz pokazan je za odrasle osobe, a što je s mladima? Jedno od prvih istraživanja percepcije proceduralne pravde na doživljaj legitimnosti policije kod mladih provela je Hinds (2007) na uzorku učenika dobi između 14 i 16 godina u Australiji. U tom istraživanju pokazalo se da je najznačajniji pozitivni prediktor doživljaja legitimnosti policije percepcija proceduralne pravde, dok je najznačajniji negativni prediktor bio negativno iskustvo s policijom. Hinds (2009) je na istome uzorku pokazala da pozitivan doživljaj legitimnosti policije predviđa spremnost za pomoć policiji, a nakon provođenja intervencije za poboljšanje odnosa policije i mladih koja je uključivala neformalna druženja tijekom godine dana, spremnost za pomoć policiji predviđali su doživljaj legitimnosti policije i sudjelovanje u intervenciji. Murphy (2015) je također provela istraživanje u Australiji na 513 adolescenata, dobi između 12 i 17 godina, i 2611 odraslih, dobi između 18 godina i 94. godine, o vezi legitimnosti policije mjerene kroz povjerenje u policiju i poštovanje pravila i percepcije proceduralne pravde, te spremnosti prijave zločina policiji. I na uzorku odraslih i na uzorku adolescenata percepcija proceduralne pravde bila je pozitivno povezana s doživljajem legitimnosti policije i spremnosti prijave zločina policiji. Usporedba tih dvaju dobnih uzoraka pokazala je da je proceduralna pravda podjednako važna i odraslima i adolescentima za doživljaj legitimnosti policije, dok je adolescentima bila čak i nešto važnija za spremnost prijave zločina nego kod odraslih. Chow (2011) je proveo istraživanje u Kanadi na 262 učenika dobi između 14 i 19 godina o stavovima prema policiji. U svom istraživanju pokazao je da je zadovoljstvo policijom bilo veće kod učenika koji su bili stariji od 16 godina, imali pozitivnije stavove prema školi, nisu imali neugodno iskustvo s policijom, nisu bili žrtve nekog zločina i koji se nisu upuštali u nelegalne aktivnosti. Stamatakis (2016) je proveo istraživanje u Brazilu na adolescentima dobi između 13 i 16 godina i pronašao da su sudionici koji su policiju doživjeli kao neučinkovitu, 25 puta je vjerojatnije doživjeli i kao nepravednu, a u kontekstu proceduralne pravde doživljaj policije kao nepravedne 6 je puta povećavao vjerojatnost da sudionici nemaju povjerenja u policiju.

Većina istraživanja percepcije policije provođena su transversalno, ali ima i longitudinalnih istraživanja. Gau (2010) je provela longitudinalno istraživanje na odraslima u razmaku od 3 godine u kojem se ispitalo povjerenje u policiju. Rezultati su pokazali da povjerenje u policiju u drugoj vremenskoj točki najbolje predviđa prethodno povjerenje u policiju u prvoj vremenskoj točki, ali i kvaliteta kontakta s policijom. Stewart, Morris i Weir (2014) pratili su skupinu američkih adolescenata od 12. do 16. godine i pronašli su da oko polovice muških (48.9 %) i ženskih (53.4 %) sudionika imaju stabilne pozitivne stavove o policiji, a također dio uzorka imao je stabilne, ali lošije stavove o policiji. Međutim, dio uzorka imao je pozitivne stavove do otprilike 13. godine, a zatim su stavovi postajali sve negativniji do 16. godine. Butković, Valenta i Tišma (2016) utvrdili su na uzorku učenika u Zagrebačkoj županiji koji su sudjelovali u istraživanju kada su bili u šestome razredu osnovne škole i zatim ponovno kad su bili u prvome razredu srednje škole, da je 60 % onih koji su bili zadovoljni ili jako zadovoljni radom policije u šestom razredu bilo zadovoljno ili jako zadovoljno radom policije i u prvom razredu srednje škole.

Osim osobnih iskustava s policijom, na naše stavove utječu i iskustva nama bliskih osoba. Rosenbaum, Schuck, Costello, Hawkins i Ring (2005) proveli su istraživanje u dvije vremenske točke na građanima Chicaga i pokazali da na negativne stavove prema policiji, osim ranijih negativnih stavova, utječu negativna izravna iskustva, ali i pozitivna i negativna vikarijska iskustva. Negativna vikarijska iskustva dovodila su do jačih negativnih stavova prema policiji, dok su pozitivna vikarijska iskustva dovodila do smanjenja negativnih stavova prema policiji. Fine i sur. (2016) u svome istraživanju pokazali su da adolescenti koji imaju prijatelje koji su uhićeni imaju negativnije stavove prema pravnom sustavu nego oni koji nemaju prijatelje koji su uhićeni. Uhićenje prijatelja ima najveći utjecaj na stavove onih koji to doživljavaju prvi put. Autori naglašavaju da se stavovi formiraju akumulacijom socijalnih iskustava, kako osobnih tako i vikarijskih, odnosno da na naše stavove utječu i iskustva koja imaju nama bliske osobe. Na sličan zaključak upućuju i rezultati istraživanja – Sindall, McCarthy i Brunton-Smith (2017) – koji su usporedili stavove o policiji djece u dobi između 10 i 15 godina i njihovih roditelja. Mladi čiji su roditelji imali pozitivan stav prema policiji imali su 30 % veću vjerojatnost da i sami imaju pozitivan stav prema policiji. Osim toga, ovo istraživanje je također pokazalo da dolazi do opadanja povjerenja u policiju s dobi i da osobno neugodno iskustvo s policijom doprinosi manjem povjerenju u policiju.

1. METODOLOGIJA – CILJEVI ISTRAŽIVANJA I METODE RADA

1.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati osobno i posredno iskustvo s policijom, zadovoljstvo radom policije i spremnost obraćanja za pomoć policiji kod učenika šestih razreda te osobno i posredno iskustvo s policijom, povjerenje i zadovoljstvo radom policije, spremnost obraćanja za pomoć policiji te važnost kontakta s policijom kod njihovih roditelja u Gradu Zagrebu. Očekivalo se da će osobno i posredno neugodno iskustvo s policijom biti povezano s negativnijom percepcijom policije i kod učenika i kod njihovih roditelja.

1.2. Anketni upitnik

Učenci i roditelji odgovarali su na niz pitanja u anketnom upitniku. Pitanja su preuzeta iz ranijih istraživanja koja su ispitivala iskustvo s policijom i percepciju policije.

Osobno i posredno iskustvo s policijom. Iskustvo s policijom ispitano je jednom česticom „Imate li neugodno iskustvo s policijom?“ pri čemu su ponuđene četiri kategorije odgovora: „da, osobno“, „da, netko iz moje obitelji“, „da, netko od mojih prijatelja/znanaca“, „ne“. Naknadno su odgovori „da, osobno“, „da, netko iz moje obitelji“ i „da, netko od mojih prijatelja/znanaca“ grupirani u jednu kategoriju. Sličan način mjerenja iskustva s policijom korišten je i u drugim istraživanjima (npr. Chow, 2011).

Zadovoljstvo policijom. Zadovoljstvo policijom ispitano je jednom česticom „Zadovoljan sam radom policije i zaštitom koju mi pruža.“, a sudionici su trebali procijeniti svoje slaganje odnosno zadovoljstvo na skali sa 5 stupnjeva. Ponuđen je bio i odgovor „ne znam“. Jedna čestica za mjerenje zadovoljstva policijom korištena je i u drugim istraživanjima (npr. Hinds i Murphy, 2007; Ho i Cho, 2017).

Spremnost obraćanja policiji za pomoć. Spremnost obraćanja policiji za pomoć ispitana je jednom česticom. Roditelji su trebali procijeniti svoje slaganje s tvrdnjom „Obratio bih se policiji za pomoć.“ na skali sa 5 stupnjeva, a ponuđen je bio i odgovor „ne znam“. Učenci su pitani „Bi li se obratio policajcu za pomoć?“, a ponuđena su im tri odgovora: „da, svakako“, „nisam siguran“ i „ne, ne bih“. Spremnost obraćanja policiji mjerena je jednom česticom i u drugim istraživanjima (npr. Wehrman i De Angelis, 2011).

Uz ova pitanja roditelji su još odgovorili na pitanje o povjerenju i važnosti kontakta s policijom.

Povjerenje u policiju. Roditelji su na skali sa 5 stupnjeva trebali izraziti svoje slaganje s česticom „Općenito, imam povjerenja u policiju.“, a ponuđen je bio i odgovor „ne znam“. Povjerenje je i u drugim istraživanjima ispitivano jednom česticom (npr. Gau, 2010).

Važnost kontakta s policijom. Važnost kontakta s policijom ispitana je jednom česticom „Za dobar odnos policije i zajednice važan je redovit kontakt s policijskim službenicima.“ Roditelji su na skali sa 5 stupnjeva trebali izraziti svoje slaganje, a bio je ponuđen i odgovor „ne znam“.

1.3. Uzorak

U provedbi ovog istraživanja korištena je kvantitativna metoda terenskog anketiranja u osnovnim školama na području Grada Zagreba. Prije prikupljanja podataka, odabran je uzorak 15 osnovnih škola koje će sudjelovati u istraživanju. Uzorak je odabran iz populacije učenika obaju spolova upisanih u šesti razred zagrebačkih osnovnih škola kao probabilistički klaster uzorak škola kojim je osigurana reprezentativnost prema tipu i veličini škole. Prilikom odabira osnovnih škola pazilo se da budu zastupljene osnovne škole koje se nalaze na području svih devet policijskih postaja u Gradu Zagrebu. Podaci su prikupljeni tijekom školske godine 2016./2017. u okviru sata razredne zajednice za učenike 6. razreda, odnosno roditeljskog sastanka za njihove roditelje, a podatke su prikupili policijski službenici. Istraživanje je provedeno u potpunosti anonimno i dragovoljno, a suglasnost za sudjelovanje u istraživanju roditelji su dali za sebe i svoju maloljetnu djecu.

S obzirom na broj učenika u školama odabranima u uzorak, bilo je predviđeno prikupljanje podataka za 1067 učenika i njihovih roditelja. Podaci su prikupljeni za 959 učenika (51 % djevojčica) što predstavlja 90 % predviđenog uzorka, te za 397 roditelja (77 % majki), što predstavlja 37 % uzorka. Prosječna dob učenika bila je 11.87 godina ($SD = 0.54$), a roditelja 43.08 ($SD = 5.42$).

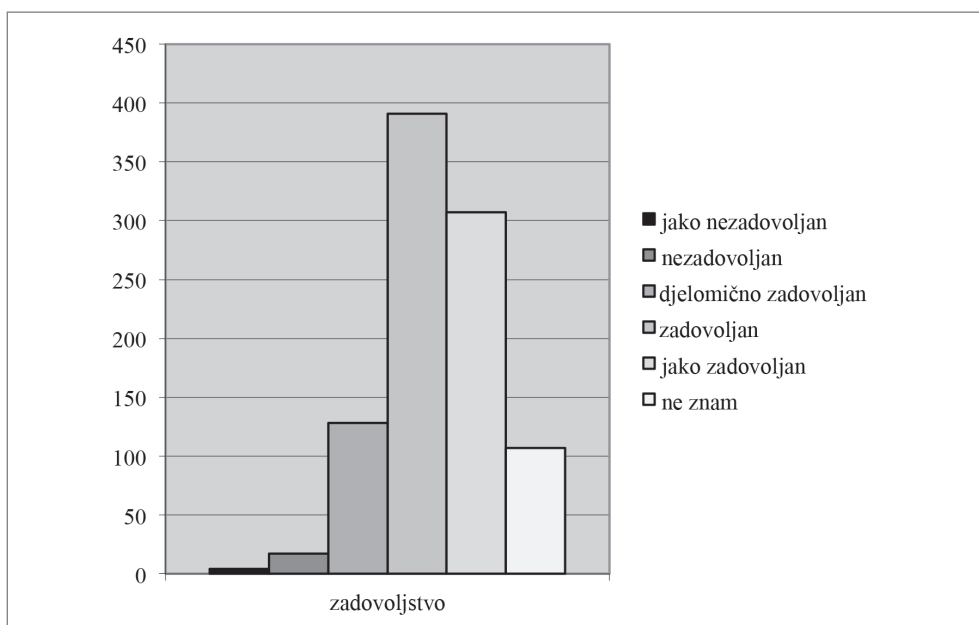
1.4. Obrada podataka

Za obradu podataka rabljen je program SPSS 19 uz razinu značajnosti od 5 %.

2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

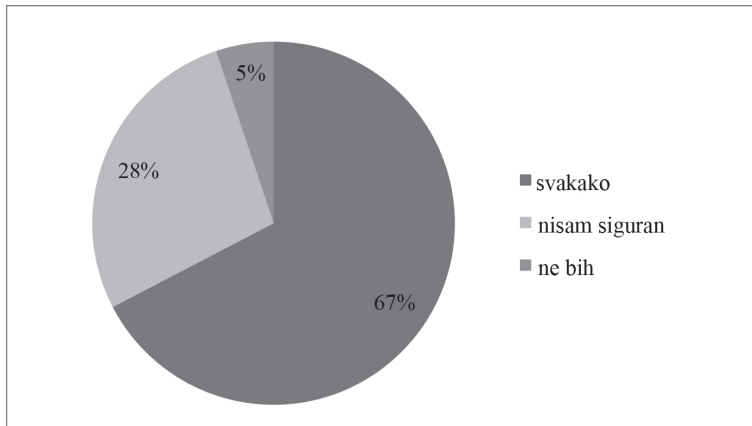
2.1. Percepcija policije kod učenika

Učenici su odgovarali na pitanja koliko su zadovoljni radom policije i zaštitom koju im policija pruža te bi li se obratili policajcu za pomoć. Većina učenika (73 %) zadovoljna je ili jako zadovoljna radom policije što pokazuje i visok prosječan rezultat na to pitanje ($M = 4.16$, $SD = 0.78$). Frekvencije odgovora učenika prikazane su na slici 1.

Slika 1: Frekvencije odgovora učenika o zadovoljstvu policijom

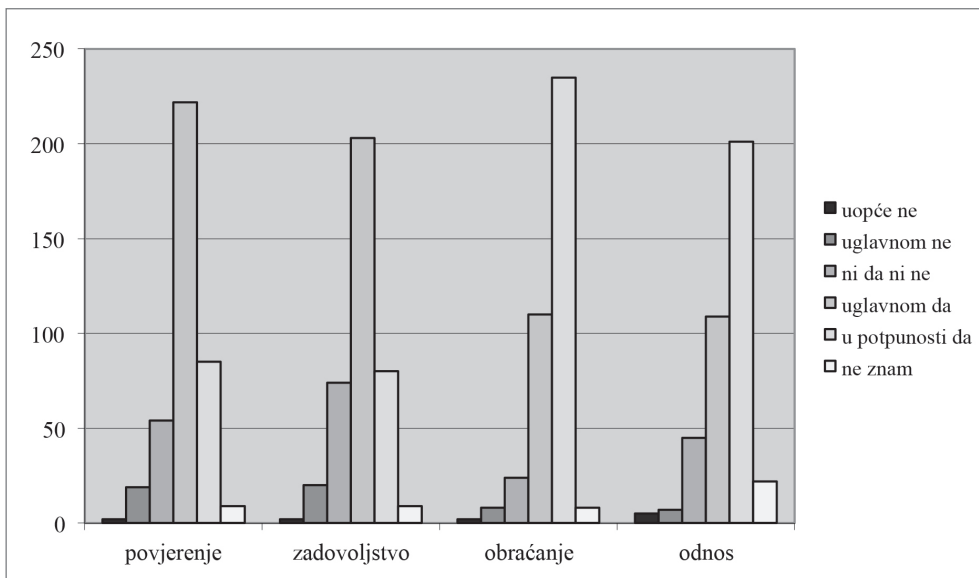
Na pitanje o tome bi li se obratili policajcu za pomoć, učenici su mogli odgovoriti s jednim od tri moguća odgovora: da, svakako, nisam siguran i ne, ne bih. Frekvencije odgovora prikazane su na slici 2. Većina učenika (67 %) svakako bi se obratila policajcu za pomoć, no relativno velik postotak učenika (28 %) nije siguran bi li se obratio policajcu za pomoć.

Slika 2: Frekvencije odgovora učenika o obraćanju policajcu

2.2. Percepcija policije kod roditelja

Roditelji su pitani imaju li općenito povjerenja u policiju, jesu li zadovoljni radom policije i zaštitom koju im policija pruža, bi li se obratili policiji za pomoć, te misle li da je za dobar odnos policije i zajednice važan redoviti kontakt s policijskim službenicima. Na sva pitanja odgovarano je na skali od 1 do 5, pri čemu je veći broj ukazivao na pozitivniju percepciju policije. Frekvencije odgovora roditelja prikazane su na slici 3, a aritmetičke sredine i standardne devijacije u tablici 1. Rezultati ukazuju na vrlo pozitivnu percepciju policije kod roditelja. Na sva navedena pitanja preko 70 % uzorka odgovorilo je da se uglavnom ili u potpunosti slažu s tvrdnjama.

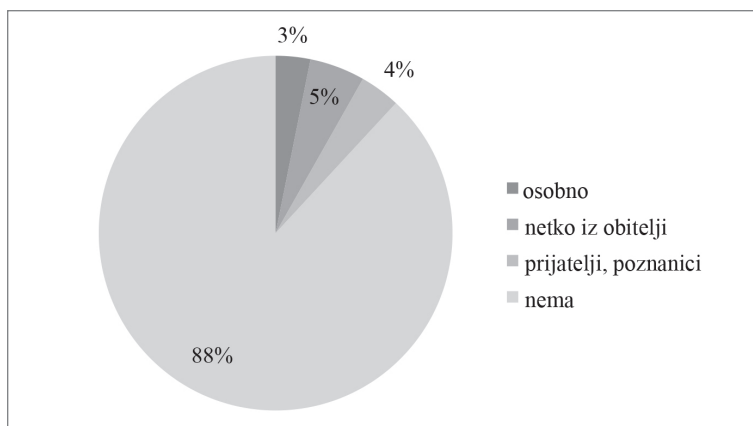
Slika 3: Frekvencije odgovora roditelja na pitanja o policiji

Tablica 1: Aritmetičke sredine i standardne devijacije odgovora roditelja

	M	SD
1. Općenito, imam povjerenja u policiju.	3.97	0.78
2. Zadovoljan sam radom policije i zaštitom koju mi pruža.	3.89	0.81
3. Obratio bih se policiji za pomoć.	4.50	0.75
4. Za dobar odnos policije i zajednice važan je redovit kontakt s policijskim službenicima.	4.35	0.87

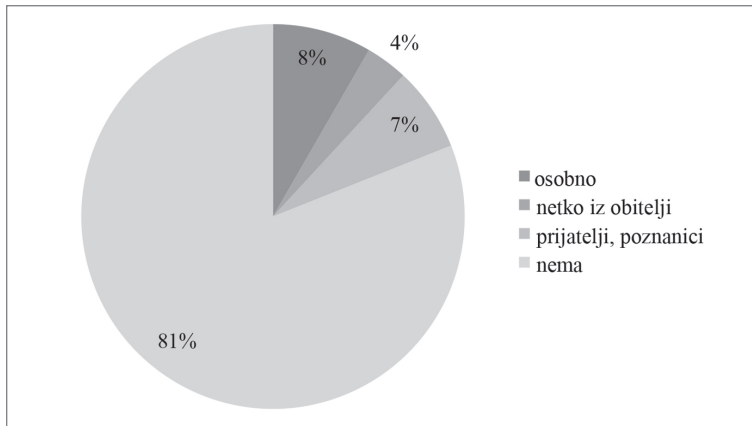
2.3. Neugodno iskustvo s policijom

Učenci i roditelji odgovarali su na pitanje jesu li osobno ili posredno, preko člana obitelji ili prijatelja i poznanika, imali neugodno iskustvo s policijom. Frekvencije odgovora učenika prikazane su na slici 4, a roditelja na slici 5.

Slika 4: Neugodno iskustvo s policijom iz perspektive učenika

I kod učenika (88 %) i kod roditelja (81 %) većina uzorka nije imala neugodno iskustvo s policijom. Kod učenika većina onih koji imaju neugodno iskustvo ima to neugodno iskustvo posredno (9 %), dok samo 3 % ima osobno neugodno iskustvo s policijom. Kod roditelja 8 % ima osobno neugodno iskustvo, dok ih 11 % neugodno iskustvo s policijom ima posredno.

Slika 5: Neugodno iskustvo s policijom iz perspektive roditelja

2.4. Odnos neugodnog iskustva s percepcijom policije

Konačno, provjeren je odnos neugodnog iskustva s policijom, bilo osobnog ili posrednog, na percepciju policije. Dobiveni rezultati ukazuju na to da postoji odnos neugodnog iskustva s percepcijom policije i kod učenika i kod roditelja. Kod učenika dobiven je značajan odnos neugodnog iskustva sa zadovoljstvom radom policije ($\chi^2(3, N = 944) = 24.88, p < .001, V = .16$) i spremnosti za obraćanje policiji ($\chi^2(2, N = 944) = 6.61, p = .037, V = .08$). Veličine učinka su, prema veličinama Cramerovih V indeksa, bile male. Postojala je veća vjerojatnost da učenici koji imaju neugodno iskustvo s policijom, bilo osobno ili posredno, budu manje zadovoljni radom policije i daju odgovor „nisam siguran“ i „ne“ za obraćanje policajcu, nego učenici koji nemaju neugodno iskustvo s policijom. Opažene i očekivane frekvencije prikazane su u tablici 2 za zadovoljstvo radom policije, a u tablici 3 za obraćanje policajcu za pomoć.

Tablica 2: Neugodno iskustvo s policijom i zadovoljstvo učenika

Neugodno iskustvo	Zadovoljstvo				Ukupno	χ^2	p
	Zadovoljan	Djelomično zadovoljan	Nezadovoljan	Ne znam			
Ne	622 (610)	107 (112)	11 (18)	92 (92)	832		
Da	70 (82)	20 (15)	9 (2)	13 (13)	112	24.88	<.001
Ukupno	692	127	20	105	944		

Legenda: χ^2 = vrijednost hi-kvadrat testa; p = razina značajnosti

Napomena: izvan zagrada nalaze se opažene frekvencije, a u zagradama očekivane frekvencije.

Tablica 3: Neugodno iskustvo s policijom i spremnost učenika da se obrate policajcu

Obraćanje policajcu						
Neugodno iskustvo	Svakako	Nisam siguran	Ne	Ukupno	χ^2	p
Ne	572 (561)	221 (227)	39 (43)	832		
Da	65 (76)	37 (31)	10 (6)	112	6.61	.037
Ukupno	637	258	49	944		

Legenda: χ^2 = vrijednost hi-kvadrat testa; p = razina značajnosti

Napomena: izvan zagrada nalaze se opažene frekvencije, a u zagradama očekivane frekvencije.

Neugodno iskustvo s policijom, bilo osobno ili posredno, povezano je s rasponom odgovora koje su roditelji dali na pitanje o povjerenju u policiju ($\chi^2 (2, N = 381) = 19.06, p < .001, V = .22$) i o zadovoljstvu radom policije ($\chi^2 (2, N = 378) = 39.34, p < .001, V = .32$). Veličine učinka su, prema veličinama Cramerovih V indeksa, bile srednje. Postojala je veća vjerojatnost da roditelji s neugodnim iskustvom imaju manje povjerenja u policiju i budu manje zadovoljni radom policije. Opažene i očekivane frekvencije prikazane su u tablicama 4 za povjerenje u policiju i 5 za zadovoljstvo policijom. Kod roditelja nije dobiven značajan odnos neugodnog iskustva i obraćanja policiji za pomoć ($\chi^2 (2, N = 378) = 2.78, p = .249$).

Tablica 4: Neugodno iskustvo s policijom i povjerenje roditelja u policiju

Povjerenje						
Neugodno iskustvo	Imam	Ni da ni ne	Nemam	Ukupno	χ^2	p
Ne	261 (249)	38 (44)	11 (17)	310		
Da	45 (57)	16 (10)	10 (4)	71	19.06	<.001
Ukupno	306	54	21	381		

Legenda: χ^2 = vrijednost hi-kvadrat testa; p = razina značajnosti

Napomena: izvan zagrada nalaze se opažene frekvencije, a u zagradama očekivane frekvencije.

Tablica 5: Neugodno iskustvo s policijom i zadovoljstvo roditelja

Zadovoljstvo						
Neugodno iskustvo	Zadovoljan	Ni da ni ne	Nezadovoljan	Ukupno	χ^2	p
Ne	248 (228)	48 (60)	10 (18)	306		
Da	34 (54)	26 (14)	12 (4)	72	39.34	<.001
Ukupno	282	74	22	378		

Legenda: χ^2 = vrijednost hi-kvadrat testa; p = razina značajnosti

Napomena: izvan zagrada nalaze se opažene frekvencije, a u zagradama očekivane frekvencije.

3. RASPRAVA

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati percepciju policije kod učenika šestih razreda i njihovih roditelja u Gradu Zagrebu te ispitati ulogu osobnog i posrednog neugodnog iskustva s policijom na tu percepciju. Rezultati pokazuju da i učenici i roditelji imaju općenito pozitivnu percepciju policije. Također, velika većina učenika (88 %) i roditelja (81 %) nema neugodnih iskustava s policijom. Međutim, zanimalo nas je postoji li veza između neugodnog iskustva kod onih koji ga imaju, osobnog ili posrednog, i percepcije policije kako su pokazala druga istraživanja (npr. Chow, 2011; Gau, 2010; Hinds, 2007; Rosenbaum i sur., 2005; Sindall i sur., 2017). Rezultati ukazuju na to da postoji veza između neugodnog iskustva s policijom, kako osobnog tako i posrednog, i negativne percepcije policije i kod učenika i kod roditelja. Postojala je veća vjerojatnost da učenici koji imaju osobno ili posredno neugodno iskustvo budu manje zadovoljni i spremni obratiti se policiji za pomoć. Kod roditelja koji imaju osobno ili posredno neugodno iskustvo postojala je veća vjerojatnost da budu manje zadovoljni i imaju manje povjerenja u policiju.

Nameće se sljedeće pitanje: što je razlog tome? Je li u pitanju taktika policijskog postupanja i je li neugodno iskustvo povezano s posljedicom (kazna, opomena) ili građani jednostavno zaziru od policije i uniforme? Pretpostavljajući da su policijski službenici u većini slučajeva u postupanju prema građanima, koji nisu nužno počinitelji, postupali maksimalno profesionalno sukladno s pozitivnim propisima i kodeksom policijskog postupanja, postavlja se pitanje što onda nedostaje u odnosu građana i policije, a kasnije utječe na formiranje negativne percepcije policije kod građana? Neka istraživanja ukazuju na to da nije problem u količini negativnih iskustava koje građani imaju s policijom, već u tome što pozitivna iskustva ne doprinose povjerenju u policiju, ali negativna iskustva smanjuju povjerenje u policiju i taj efekt se pokazao nekoliko puta jači od efekta pozitivnog iskustva (Li, Ren i Luo, 2016; Skogan, 2006).

Povećanje sigurnosti građana i njihove imovine trebao bi biti zajednički cilj građana i policije kao institucije odgovorne za sigurnost zajednice. Imati zadovoljavajuću sigurnost zajednice utemeljenu na osjećaju sigurnosti građana, a ne samo na pukim policijskim statističkim pokazateljima – nije jednostavan ni lak posao. Međutim koncept djelovanja Policije u zajednici, za razliku od tradicionalnog pristupa, ima rješenje. Policijski službenici moraju istražiti stvarne potrebe i probleme u određenoj sredini na temelju planirane i konstruktivne suradnje sa zajednicom. Interesi građana postat će policijski prioriteti i tada imamo dijeljenu odgovornost. To je dio koncepta rada policije u zajednici. U zemljama s dugom tradicijom rada policije u zajednici, kao što je Engleska, postoje primjeri potpune otvorenosti i dijeljene odgovornosti za sigurnost zajednice u zajedničkim ophodnjama građana i policijskih službenika. Putem koncepta Policija u zajednici postoje velike mogućnosti utjecaja na percepciju policije kod građana, uz neupitnu pretpostavku da postoji proceduralna pravda. Provedbom preventivnih programa o potencijalnim problemima koji utječu na neku ciljanu skupinu, osim pomoći u razumijevanju konkretnog problema i izgradnje zaštitnih mehanizama (npr. problem ovisnosti), kroz takva druženja policije i građana grade se pozitivni odnosi koji utječu na percepciju policije.

Istraživanja pokazuju da različite intervencije i neformalni kontakti s policijom mogu poboljšati odnos građana i policije. Leroux i McShane (2017) ispitali su 45 mladih u 3 vre-

menske točke, prije sudjelovanja u programu policije u zajednici, neposredno poslije i nakon 6 mjeseci i dobili rezultate da su mladi koji su redovito sudjelovali u programu imali bolje stavove prema policiji nakon sudjelovanja u programu nego prije sudjelovanja u programu. Također, ispitan je i utjecaj prethodnog negativnog kontakta s policijom i pokazalo se, suprotno očekivanjima, da je promjena stava bila moguća, i čak veća, upravo kod onih mladih koji su imali prethodno negativno iskustvo s policijom. Mazerolle, Bennett, Antrobus i Eggins (2012) proveli su randomizirano terensko istraživanje u Australiji gdje su kontrole vožnje pod utjecajem alkohola provedene ili na uobičajen način (kontrolna situacija) ili uz definiran scenarij proceduralne pravde (eksperimentalna situacija). Vozači koji su se našli u eksperimentalnoj situaciji češće su izvještavali o tome da su promijenili mišljenje o tome trebaju li piti i voziti, te su bili zadovoljniji policijom nego vozači u kontrolnoj situaciji.

U Policijskoj upravi zagrebačkoj dugi se niz godina provode preventivni programi u koje su uključene i naše ciljane skupine, što je zasigurno utjecalo na njihovu percepciju policije. Radi se o programima primarne prevencije. Od svih institucija društvene zajednice smatra se kako školski sustav ima ponajviše mogućnosti da primarnom prevencijom unaprijedi standard zaštite djece i mladih od svih oblika rizičnog ponašanja, pa tako i od onih koja mogu dovesti do stanja ovisnosti (Sakoman, 2005). Drugim riječima, preventivni programi koji se provode u školama s jedne strane dovode do pozitivnih učinaka u području prevencije ovisnosti, kako pokazuju istraživanja i metaanaliza u području evaluacije programa prevencije ovisnosti (Tobler i sur., 2000; Cuijpers, 2002; Faggiano i sur., 2008; Sloboda i sur., 2009), a s druge strane doprinose pozitivnijim stavovima prema policiji. Ove spoznaje otvaraju i pitanje provedbe nekih intervencija s rizičnim skupinama, odnosno osobama koje već imaju neko negativno iskustvo s policijom.

Kao i svako istraživanje, ovo istraživanje ima i neka ograničenja. Dok je u uzorku učenika uključeno 90 % predviđenog uzorka, u uzorku roditelja obuhvaćeno je samo 37 % predviđenog uzorka. Kod roditelja je moglo doći i do samoselekcije u smislu da na roditeljski sastanak nisu došli upravo oni roditelji koji imaju neko neugodno iskustvo s policijom. Kako je relativno mali postotak obaju uzoraka imao neugodno iskustvo s policijom, u analizama nije razlikovano je li doživljeno neugodno iskustvo osobno ili vikarijsko. No, neka istraživanja pokazuju da i osobna i vikarijska neugodna iskustva utječu na stavove prema policiji (Rosenbaum i sur., 2005, Fine i sur., 2016; Sindall i sur., 2017), zbog čega smatramo da nije problem to što smo spojili osobe koje su doživjele neugodno iskustvo osobno ili vikarijski u jednu skupinu. Također, u ovom istraživanju konstrukti su ispitan samo s jednom česticom. Iako je takav pristup rabljen i u drugim istraživanjima, korištenje jedne čestice ne omogućuje ispitivanje psihometrijskih karakteristika primijenjenih mjera. Ispitivani konstrukti su osim toga složeni konstrukti i zato bi bilo bolje u nekom sljedećem istraživanju koristiti mjere s više čestica koje mogu obuhvatiti te različite komponente. Na primjer, Hawdon, Ryan i Griffin (2003) navode kako povjerenje u policiju čine četiri komponente, a to su prioriteti, sposobnost, neovisnost i poštovanje – te definiraju varijable koje testiraju svaku od spomenutih dimenzija. Na kraju, iako su u istraživanju sudjelovala djeca i njihovi roditelji, odgovarali su na pitanja anonimno i zbog toga što nismo mogli provjeriti postoji li povezanost percepcije policije roditelja i djece, što je zasigurno zanimljivo pitanje za neko buduće istraživanje.

4. ZAKLJUČAK

Zaključno rečeno, policija u brojnim demokratskom društvima nalazi sve značajnije mjesto u programima prevencije gdje se, prema rezultatima evaluacije, prepoznaje kao kompetentan partner (Borovec, 2009). Upravo ti programi prevencije pružaju priliku za osobni pozitivan kontakt s policijskim službenicima koji je posebno važan jer niz istraživanja u svijetu, a i ovo istraživanje na podacima iz Hrvatske, pokazuje da postoji veza između neugodnog iskustva s policijom i negativne percepcije policije kod učenika i njihovih roditelja. Konkretno, neugodno iskustvo s policijom bilo je povezano sa zadovoljstvom i spremnosti obraćanja policiji kod učenika, te sa zadovoljstvom i povjerenjem kod roditelja. Osobni pozitivan kontakt s policijskim službenicima može doprinijeti pozitivnijoj percepciji policije i većoj spremnosti građana da policiji pomogne. To je još jedan od razloga koji potvrđuje važnost programa prevencije u okviru projektnih aktivnosti koje Grad Zagreb provodi u suradnji s policijom na području grada Zagreba.

LITERATURA

1. Borovec, K. (2009). *The role of police in preventing drug abuse among youth people*. *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta*, 1, 476-407.
2. Butković, A., Valenta, Z., Tišma, V. (2016). *Vажnost policijskih preventivnih programa za mlade-rezultati istraživanja*. *Policija i sigurnost*, 25, 397-408.
3. Chow, H. P. H. (2011). *Adolescent attitudes toward the police in a western Canadian city*. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 34, 638-653.
4. Cuijpers, P. (2002). *Effective ingredients of school-based drug prevention programs: A systematic review*. *Addictive Behavior*, 27(6), 1009-1023.
5. Faggiano, F., Vigna-Taglianti, F. D., Versino, E., Zambon, A., Borraccino, A., Lemma, P. (2008). *School-based prevention for illicit drugs use: A systematic review*. *Preventive Medicine*, 46(5), 385-396.
6. Fine, A., Cavanagh, C., Donley, S., Steinberg, L., Frick, P. J., Cauffman, E. (2016). *The role of peer arrests on the development of youths' attitudes towards the justice system*. *Law and Human Behavior*, 40(2), 211-218.
7. Gau, J. M. (2010). *A longitudinal analysis of citizens' attitudes about police*. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 33(2), 236-252.
8. Hawdon, J. E., Ryan, J., Griffin, S. P. (2003). *Policing Tactics and Perceptions of Police Legitimacy*. *Police Quarterly*, 6/4, 469-491.
9. Hinds, L. (2007). *Building Police – Youth Relationships: The Importance of Procedural Justice*. *Youth justice*, 7(3), 195-209.
10. Hinds, L. (2009). *Youth, police legitimacy and informal contact*. *Journal of police and criminal psychology*, 24(1), 10-21.

11. Hinds, L., & Murphy, K. (2007). *Public satisfaction with police: Using procedural justice to improve police legitimacy*. Australian & New Zealand Journal of Criminology, 40(1), 27-42.
12. Ho, A. T. K., & Cho, W. (2017). *Government communication effectiveness and satisfaction with police performance: a large-scale survey study*. Public Administration Review, 77(2), 228-239.
13. Leroux, E. J., McShane, K. (2017). *Changing youth attitudes toward the police through community policing programming*. Journal of Community Psychology, 45(6), 810-822.
14. Li, Y., Ren, L., Luo, F. (2016). *Is bad stronger than good? The impact of police-citizen encounters on public satisfaction with police*. Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, 39(1), 109-126.
15. Mazerolle, L., Bennett, S., Antrobus, E., Eggins, E. (2012). *Procedural justice, routine encounters and citizen perceptions of police: Main findings from the Queensland Community Engagement Trial (QCET)*. Journal of experimental criminology, 8(4), 343-367.
16. Murphy, K. (2015). *Does procedural justice matter to youth? Comparing adults' and youths' willingness to collaborate with police*. Policing and Society, 25, 53-76.
17. Nagin, D. S., Telep, C. W. (2017). *Procedural justice and legal compliance*. Annual review of law and social science, 13, 5-28.
18. Rosenbaum, D. P., Schuck, A. M., Costello, S. K., Hawkins, D. F., Ring, M. K. (2005). *Attitudes toward the police: The effects of direct and vicarious experience*. Police quarterly, 8(3), 343-365.
19. Sakoman, S. (2005). *Društvo bez droga?-Hrvatska nacionalna strategija* (2. izdanje). Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar (reprint 2008.).
20. Sindall, K., McCarthy, D. J., Brunton-Smith, I. (2017). *Young people and the formation of attitudes towards the police*. European journal of Criminology, 14(3), 344-364.
21. Skogan, W. G. (2006). *Asymmetry in the impact of encounters with police*. Policing & Society, 16(02), 99-126.
22. Sloboda, Z., Stephens, P., Pyakueyal, A., Teasdale, B., Stephens, R. C., Hawthorne, R. D., Marquette, J., Williams, J. E. (2009). *Implementation fidelity: the experience of the Adolescent Substance Abuse Prevention Study*. Health Education Research, 24(3), 394-406.
23. Stamatakis, N. (2016). *Obedience and Trust in the Brazilian Police from a Youth's Perspective: The Preliminary Results*. Iberoamericana – Nordic Journal of Latin American and Caribbean Studies, 45(1), 51-71.
24. Stewart, D. M., Morris, R. G., Weir, H. (2014). *Youth perceptions of the police: Identifying trajectories*. Youth Violence and Juvenile Justice, 12(1), 22-39.

25. Tobler, N. S., Roona, M. R., Ochshorn, P., Marshall, D. G., Streke, A. V., Stackpole, K. M. (2000). *School-based adolescent drug prevention programs: 1998 meta-analysis*. Journal of Primary Prevention, 30, 275-336.
26. Tyler, T. R. (1988). *What is procedural justice-criteria used by citizens to assess the fairness of legal procedures*. Law & Society Review, 22, 103-135.
27. Wehrman, M. M., & De Angelis, J. (2011). *Citizen willingness to participate in police-community partnerships: Exploring the influence of race and neighborhood context*. Police Quarterly, 14(1), 48-69.

Summary

Ana Butković, Zdravko Valenta, Mirela Šentija Knežević

Associations Between Police Encounters and Certain Aspects of Citizen's Police Perception

The aim of this study was to investigate the police perception in pupils and their parents from the Zagreb City area, and the impact of personal and vicarious negative encounters with the police on those perceptions. Data was collected for 959 (51% female) 6th grade pupils from 15 primary schools in the Zagreb City area, and 397 (77% mothers) parents. Average age for the pupils was 11.87 years ($SD = 0.54$), and for the parents 43.08 ($SD = 5.42$). Pupils were asked to rate their overall satisfaction with the police and how likely it is that they would approach a policeman to ask for help. Most pupils were satisfied with the police (73%) and would most definitely approach a policeman (67%). Parents were asked if they generally trust the police, if they are satisfied with the police, would they approach a policeman and ask for help, and if they believe that regular contact with policemen is needed for a good relationship between the police and the community. Over 70% of the sample agreed or totally agreed with all the above statements. In both samples, majority (88% for pupils and 81% for parents) did not have negative encounters with the police. However, results indicated that for those that did have negative encounters, those negative encounters were negatively associated with police perception. Pupils with negative encounters were more likely to be less satisfied and indicated that it is less likely they would approach a policeman. Parents with negative encounters were more likely to be less satisfied and have less trust in the police.

Keywords: police encounters, police trust, police cooperation, police satisfaction, youth, adults.